

**מערכת בתי המשפט
דוברות והסברה**

29 ביוני 2026
י"ד בתמוז תשפ"ו
4700-1039-2026-004014

תקציר פסק-דין

**בג"ץ 8136-06-25 הסנגוריה הצבאית הראשית נ' מבקר המדינה
בג"ץ 31082-09-25 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' מבקר
המדינה**

**השופטת דפנה ברק-ארז, השופט דוד מיניץ, השופטת יעל וילנר, השופט
עופר גרוסקופף, השופט אלכס שטיין**

פסק הדין נסב על העתירות שהוגשו כנגד שמונה מתוך עשרות רבות של הליכי ביקורת שמבקר המדינה יזם בנוגע לאירועי השבעה באוקטובר 2023 ולמלחמה שפרצה בעקבותיהם. עתירה אחת כוונה לארבעה הליכי ביקורת והתמקדה בטענה כי העיסוק בהם חורג מסמכותו של מבקר המדינה כפי שהיא מוגדרת בחוק-יסוד: מבקר המדינה. בעתירה השנייה הועלו טענות ביחס לארבעה הליכי ביקורת אחרים לפיהן אופן ההכנה של טיוטת הדו"חות בגדרם פגעה בזכות הטיעון של מי שעשויים להיות מושפעים ממסקנות הביקורת, כך שהיה מקום לשמוע גורמים אלה עוד קודם לגיבוש הטיוטה (ולא רק לאחר מכן).

בית המשפט העליון קיבל את שתי העתירות פה אחד. פסק הדין העיקרי נכתב על-ידי השופטת ברק-ארז, וניתנה לו הסכמתם של השופטים מיניץ, וילנר ו-שטיין (עם הערות אחדות מטעמם). אף השופט גרוסקופף הסכים כי דין העתירות להתקבל אך זאת מהנמקות שונות, כמפורט בהמשך.

במישור האופרטיבי – נפסק כי על מבקר המדינה להימנע מהמשך פעילותו ביחס לארבעה הליכי ביקורת בלבד, וכי בעניינם של ארבעת ההליכים הנוספים יוכל לקיים את הביקורת אך לא על סמך הטיטות שהוכנו ללא מתן זכות טיעון מלאה. כל זאת, לצד יתר הדו"חות שנסבו על אירועי השבעה באוקטובר, שחלקם הופצו וחלקם עדיין לא, והעתירות לא נסבו עליהם.

פירוט הדברים ביחס לכל אחת מן העתירות מובא כאן.

העתירה הראשונה התמקדה בהליכי ביקורת אלה:

א. לוחמה כלכלית בטרור (לרבות "מדיניות ההסדרה" בעזה)

מערכת בתי המשפט דוברות והסברה

ב. הגנת הגבול ברצועת עזה

ג. תהליכי העבודה בקהילת המודיעין ובדרג המדיני בעקבות המידע על התוכניות ההתקפיות של

חמאס, הבקרה המודיעינית ושקיפות צה"ל לאויב

ד. מהלך האירועים בשבעה באוקטובר 2023 – פעילות הדרג המדיני, צה"ל ושב"כ

בפסק דינה של השופטת ברק-ארז נקבע כי הליכי ביקורת אלה נעשו בחוסר סמכות. השופטת ברק-ארז עמדה על חשיבותה של ביקורת המדינה, אך הבהירה כי זו מתוחמת לגדרי הסמכות שנקבעה בחוק-יסוד: מבקר המדינה. בהקשר זה נקבע שסמכותו של מבקר המדינה היא לערוך "ביקורת", שתכליתה העיקרית היא השוואת התנהלות או פעולות מסוימות לנורמה הנוהגת, להבדיל מאשר "חקירה" המכוונת בעיקרה לבירור המציאות העובדתית עצמה. כן הודגש כי הגם שמבקר המדינה יכול להידרש אף לנושאים בעלי זיקה צבאית, סמכותו הרחבה אינה חולשת במישרין על נושאים מובהקים של מדיניות ואסטרטגיה בתחומי החוץ והביטחון. זאת, בין השאר בהתחשב בהיעדרן של נורמות ברורות שעל-פיהן נוהגים בתחומים אלו. בנסיבות העניין, לאחר בחינתם של ארבעת הליכי הביקורת העומדים על הפרק לגופם, נקבע כי אלה חורגים באופן מובהק מהסמכות המוקנית למבקר המדינה, ועליו להימנע מלקיימם. בסיכומו של דבר, צוין כי בנסיבות שבהן כבר הוכר הצורך בהקמתה של ועדת חקירה, נודעת עדיפות לכך שנושאים אלה ייבחנו על-ידה אך פסק הדין לא התבסס על כך.

השופט גרוסקופף הגיע כאמור לאותה תוצאה על יסוד הנמקה שונה. לשיטתו, מבקר המדינה מוסמך להכין דו"חות ביקורת גם בנושאי העתירה הראשונה, ואולם היבטי ביקורתו מוגבלים, מטבע פעילותו, לבחינת הליך קבלת ההחלטות ואופן יישומן, ואינם כוללים עיסוק בשאלות מדיניות. לפיכך, ובהינתן הצורך בהקמת ועדת חקירה לאירועי השבעה באוקטובר שעליו עמד בית משפט זה בהליך אחר, אין מקום, בעת הזו, להמשיך בביצוע ביקורות מבקר המדינה בתחומים האמורים, הנוגעים לנושאים שבליבת העניין. כך, בשל הצורך לתאם את תחומי הביקורות מול ועדת החקירה - מנגנון אשר לא רק יכול מבחינת סמכויותיו, אלא גם צריך מבחינת ייעודו הציבורי, להתייחס למכלול היבטי המחדל, ולא רק לאותו חלק מוגבל אותו יכול מבקר המדינה לבחון.

העתירה השנייה – התמקדה בארבעה הליכי ביקורת אלה:

א. ההסברה הממשלתית במערכה על דעת הקהל הבין-לאומית

ב. הטיפול בחללים האזרחיים של אירועי השבעה באוקטובר 2023

מערכת בתי המשפט דוברות והסברה

ג. המסיבה בחניון רעים ("נובה") – הליכי האישור וההיערכות לאבטחתה
ד. ההיערכות ההגנתית על ערי הדרום בזיקה לשבעה באוקטובר 2023

בהליכים אלה כבר גובשו טיוטת דו"חות שהופצו להתייחסות.

השופטת ברק-ארז קבעה בהסכמת השופטים מינץ, וילנר ו-שטיין, כי על-פי פסיקתו של בית המשפט העליון יש מקום למתן זכות טיעון מלאה בהליכי ביקורת שיש להם השלכה אישית על הנבדקים, ואלה הם פני הדברים בהליכי הביקורת שנדונו ואשר ביחס אליהם ציין מבקר המדינה כי תוטל אחריות אישית. בהתאמה, הוטעם כי אין מקום למימוש של זכות הטיעון רק לאחר שהטיוטות כבר גובשו. השופט גרוסקופף סבר כי הגם שזכות טיעון מלאה נדרש לתת רק לאחר גיבוש הטיוטה, היה מקום, בנסיבות העניין, לשמוע את גרסת מי שלגביהם עשויות להופיע מסקנות אישיות עוד בטרם גיבוש טיוטת הדו"ח.

***** הנוסח המחייב הוא של פסק הדין המלא *****